

## ZÁRÓJELENTÉS A

109852. SZ. OTKA PÁLYÁZATRÓL

2013. szeptember 1 - 2018. február 28.

Pályázatunk zárásának eredeti határideje 2017. augusztus 31. volt. 2017 májusában a témavezető P. Szalay Emőke egészségi állapota miatt határidő hosszabbítást kért 2017. november 30-ig. 2017 novemberében újból határidő módosítást kellett kérni a tervezett orgonakutatás helyzete miatt, amelyet szintén megkaptunk 2018. február 28-ig.

A pályázat három részből összetevődő kutatást foglalt magába.

Két része a református egyház tárgyi emlékanyagával foglalkozik határon belüli és határon túli kutatási területen.

1. *A Tiszántúli Református Egyházkerület két egyházmegyéjének*, valamint az
2. *Erdélyi Református Egyházkerület egy egyházmegyéjének* teljes tárgyi és iratanyagát tárta fel.
3. A harmadik részben a *kárpátaljai magyar görögkatolikus egyház két egyházmegyéjébe* tartozó egyházközségek emlékanyagának felmérésére került sor.

### 1. Tiszántúli Református Egyházkerület

#### a. Felmérés:

Az első két évben a *Szatmári Református Egyházmegye 73 egyházközségének* teljes anyagát mértük fel.

#### 2013-2014

Cégénydányád, Császló, Csenger, Csenger Méliusz Idősek Otthona, Csengersima, Csengerújfalú, Darnó, Gacsály, Garbolc, Gyügye, Hermánszeg, Jánk, Kishódos, Kisnamény, Kisszekeres, Komlódótfalu, Kölcse, Majtis, Méhtelek, Nagyhódos, Nagyszekeres, Pátyod, Porcsalma, Rápolc, Rozsály, Szamosangyalos, Szamosbecs, Szamosályi, Szamosújlak, Tisztáberek, Turricse, Tyukod, Ura, Vámosoroszi, Zsarolyán. - 35 gyülekezet

#### 2014-2015

Botpalád, Fehérgyarmat, Fehérgyarmat Kis Gyülekezet, Füledd, Fülöpösdaróc, Géberjén, Győrtelek, Kérsemjén, Kisar, Kishódos, Kispalád, Kocsord, Kölcse, Kömörő, Magosliget, Mánd, Mátészalka Kertváros, Mátészalka Kossuth Tér, Matolcs, Milota, Nábrád, Magyar, Nemesborzova, Nyírcsaholy, Olcsvaapáti, Ópályi, Panyola, Penyige, Sonkád, Szamoskér, Szatmárcseke, Tiszabecs, Tiszacsécse, Tiszakoród, Tisztáberek, Tunyog, Túrístvándi, Uszka. - 38 gyülekezet

A pályázati időszak második felében a *Szabolcs-Beregi Egyházmegye 69 gyülekezetének* felmérését végeztük.

2015-2016

Barabás, Benk, Beregdaróc, Beregsurány, Csaroda, Eperjeske, Fejércse, Gelénes, Gergelyi, Gulács, Győröcske, Gyulaháza, Gyüre, Hete, Jánd, Kisvarsány, Kopócsapáti, Márokpapi, Nagyvarsány, Nagyvarsány Tanya, Nyírkarász, Révaranyos, Szabolcsbáka, Tarpa, Tákos, Tiszabездéd, Tiszamogyorós, Tivadar, Tuzsér, Ugornya, Újkenéz, Vásárosnamény, Vitka, Záhony, Zsurk - 34 gyülekezet

2016-2017

Ajak, Anarcs, Berkesz, Beszterec, Demecser, Dombrád, Fényeslitke, Gemzse, Gégény, Ilk, Jéke, Kék, Kékcse, Kislónya, Komoró, Lövöpetri, Mátyus, Mezőladány, Nagylónya, Nyírlövő, Nyírtass, Pap, Pátroha, Rétközberencs, Szabolcsveresmart, Székely, Tiszaadony, Tiszakanyár, Tiszakerecseny, Tiszaszalka, Tiszaszentmárton, Tiszavid, Tornyospálca, Újdombrád, Vámosatya - 35 gyülekezet

*A kutatócsoport tagjai:*

Balla Terézia könyvtár-iratanyag,  
 Felhősné Csiszár Sarolta - textilek,  
 Ormosi Viktória - templombelső, bútorok,  
 Szabóné Hegedűs Gyöngyi – harangok,  
 Fekete Károly-Szakács György – orgonák,  
 P. Szalay Emőke – úrasztali edények,  
 Hatházi Gergő-Varga Bence - temetők felmérése,  
 Winter Erzsébet fényképek

2016-ban csatlakozott kutatócsoportunkhoz Ósz Attila, aki fényképeket készített és az iratanyag felmérésében vett részt.

A Szatmári Református Egyházmegyében 73 gyülekezetben 728 db ezüst és fémtárgyat, 137 ónedényt, 2540 terítőt, 149 harangot és 1600 iratot találtunk. Ezekről 4500 db fényképfelvétel készült, amelyek meghatározása, leltározása, majd a papírkép másolatok azonosítása, leltározása megtörtént. Digitalizálásra került 2700 fénykép. A tárgyakról 140 rajz készült.

A Szatmári Egyházmegye területén a kisnemesi falvakban igen gazdag emléktárhely maradt fenn. Különösen jelentős a XVI-XVII. századi ötvösmunkák száma, melyek között kiemelkednek a tölcséres poharak és a XVII. század legkedveltebb, legelterjedtebb pohárformája, az ún. talpas pohár.

Ezen két évszázad következő értékes tárgycsoportját az ónedények jelentik, köztük az ónkannák. Mindkét terület feltárt emlékei az ötvösségtörténet és az ónművészet kutatásában hozhatnak jelentős adalékokat.

Rézedények nem kerültek elő Szatmárban.

A kerámiaművészetben a felvidéki és Tiszáninneri Egyházkerülethez hasonlóan számítottunk fajansz, kőedény gyártmányok mellett a fazekas termékekre is. Ezzel szemben ilyen edények nem maradtak fenn a gyülekezetben.

A textilis emlékek között az úrihímzések száma jelentős, de mellettük XVII-XVIII. századi szálszámolásos, szálán varrott, recehímzésekből is több maradt fenn. Vidékünkön a Felvidékhez képest kevésbé játszott szerepet a csipke. XVIII-XIX. századi gyáripari termékek is felbukkantak. Mindkét megyében kiemelkedő viszont a házi szövött vászonmunkák száma, amely annak bizonyítéka, hogy ezen a területen még a XX. század közepéig élt a vászonszövés. Nagy számban készültek és készülnek napjainkban is szálánvarrott és keresztzemes terítők.

A harangok között szintén akadtak XVIII. századi példányok, közöttük van erdélyi vándor harangöntő munkája is.

A Szabolcs-Beregi Egyházmegyében lévő 69 egyházközség között az egykori Bereg megyéhez tartozó gyülekezetek bizonyultak emlékekben gazdagabbaknak, míg a terület felső részén lévő szabolcsi falvakban a korai klenódiumok száma kevesebb. Ugyanakkor itt számban több, szép XX. századi keresztzemes hímzés alkotja a templomi terítők jelentős részét.

Felmért emlékanyag:

711 ötvös, fém, egyéb edény, 110 ónedény, 3358 db terítő, 106 harang, 1601 db iratanyag.

A tárgyakról elkészült a muzeológiai leírásoknak megfelelő pontos muzeológiai kartonokat készítettünk, amelyeken hivatkozunk a fényképek leltári számára. A fotók leltározása mellett papírképeket is készítettünk, amely meghatározása, azonosítása és leltári számmal való ellátása szintén megtörtént.

Összesítve a két egyházmegye anyaga:

Ezüst, fém, üveg edények: 1439 db

Ónedények: 247 db

Textíliák: 5898 db

Harangok: 263 db

Összesen: **8047 db**

Iratanyag: 3201 tétel

Tárgyfotók száma: **9.500 felvétel**

Az ónedényekről elkészült: 140 rajz, digitalizálásra került 4770 fényképfelvétel.

Kiemelkedő jelentőségű az orgonák felmérése.

A Tiszántúli Egyházkerület Szatmári Egyházmegyében sírjeleket is felmérték kutatócsoportunk tagjai.

### *Tudományos munka*

#### *Konferenciák-előadások*

A kutatási időszak alatt minden évben *előadásokat tartottunk* a Doktorok Kollégiuma évente megrendezett konferenciáján, azaz hat alkalommal. Ezekben az alkalmakon P. Szalay Emőke, Ormosi Viktória, Ósz Attila, Szakács György előadást tartott.

Ugyancsak részt vettünk a tervezetben is szereplő, a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum által két évenként szervezett Népi vallásosság a Kárpát medencében c. konferencián. Erre kétszer került sor, Balatonfüreden 2015-ben és Pápán 2017-ben. Előadást tartott Balla Terézia egy és P. Szalay Emőke mindkét konferencián.

P. Szalay Emőke további 11 előadást tartott.

2015 Miskolc Borsodi Egyházmegye kincsei.

2016 Nemzetközi kutatás keretében a Bihar megyei Réven a református klenódiumokat ismertette.

2017 Sárospatakon az Országos Honismereti Konferencián,  
Debrecenben a történész muzeológusok konferenciáján,  
Nyíregyházán a Szent Atanáz Görögkatolikus Teológia Vallástörténeti konferenciáján,  
a **Debreceni Egyetem Nemzetközi Táj**  
Szolnokon a Tudomány napján,

2017-a reformáció emlékére tiszteletére P. Szalay Emőke több egyházművészeti előadást tartott Zalaegerszegen, Túrkevéen, Debrecenben, illetve résztvett az országos népművészeti pályázat által rendezett kiállításokon, mint megnyitó Zalaegerszegen, Miskolcon és Debrecenben.

#### b. Tudományos munka

##### *Megjelent tanulmányok:*

##### *P. Szalay Emőke*

- 2015 a. A gótikus kelyhek egyik sajátos formai változata- a benei kápolnanóduszú kehely. Collegium Doctorum, 2015
- b. A református egyházművészet jelentősége az iparművészeti kutatásokban. Habán kerámia a református templomokban. Népi vallásosság a Kárpát-medencében 9. Veszprém, 2015, Veszprém, 2015
- c. A reneszánsztól az art decoig. A hajdúszováti református egyház úrasztali poharai. In: A Bocskai István Múzeum Évkönyve II. (Szerk.: Bihari Horváth László, Hajdúszoboszló) 288-299.
- 2016 a. Templom és klenódiumok. A tyukodi református templom liturgikus tárgyai. In: Diptichon. Tanulmányok Bartha Elek tiszteletére. Debrecen 197-228.
- b. A református egyházművészet és a népi kerámiakutatás kapcsolata. Váradi úrasztali boroskancsók. In: A művesség dicsérete. Tanulmányok Flórián Mária tiszteletére. (Szerk.: Cseh Fruzsina-Szulovszky János Budapest). 151-157.
- c. Rév református temploma és klenódiumai. In: A Bocskai István Múzeum Évkönyve III. (Szerk.: Bihari Horváth László, Hajdúszoboszló) 129-164.
- d. Adatok a Nagykunság és Vajdaság kapcsolatához p. 43-47. In: Palástban: Nagykunsági és kötődő lelkészek bizonyágtétele igével,

- tollal, tettel a magyarságért. (Szerk.: Örsi Julianna Szolnok) 43-49.
- e. A Túrkevei Református Egyház kerámiaedényei a Debreceni Református Egyházművészeti Múzeumban p. 49-57. In: Palástban: Nagykunsági és kötődő lelkészek bizonyágtétele igével, tollal, tettel a magyarságért. (Szerk.: Örsi Julianna Szolnok) 49—58.
- 2017 a. Kerámiák a református egyház liturgikus edénykészletében. Az Egervölgyi Református Egyházmegye gyülekezeteinek kerámia edényei. In: Agria L. (Szerk.: H. Szilasi Ágota-Várkonyi Péter-Bujdosné Pap Györgyi-Császi Irén, Eger). 249-261.
- b. A református egyházművészet művészettörténeti és néprajzi jelentősége. In: Liturgikus örökségünk XXI. (Szerk.: Ivancsó István, Nyíregyháza) 335-339.

Megjelent önálló kötetei:

- 2015 Úrasztali és keresztelődények a Tiszáninneni Református Egyházkerület Borsod-Gömöri Egyházmegye gyülekezetei I. MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ JAVAINAK TÁRA 25. 294.
- Úrasztali és keresztelődények a Tiszáninneni Református Egyházkerület Borsod-Gömöri Egyházmegye gyülekezetei II. MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ JAVAINAK TÁRA 26. 288.

*Fekete Károly*

- 2017 Kiszél István orgonái. In: Tiszántúli református orgonák I.

*Szakács György*

- 2017 A Debreceni Református Egyházmegye orgonái és a kistemplomi Kiszél orgona. In: Tiszántúli református orgonák I.

2. A pályázat célkitűzéseként a Szatmári Református Egyházmegye emlékanyagának két kötetben való közzélése szerepelt, amelyre nyomdaköltség is volt a költségvetésben. A kutatás során kitűnt, hogy az emlékanyag a feltételezettnél jóval nagyobb terjedelmű, a tervezett és a pályázatban szereplő két kötet helyett négy kötetet tesz ki. Így a Magyar Református Egyház Javainak Tára sorozat 33-34. köteteként a Szatmári Református Egyházmegye I. és II. munka jelent meg 2017. november végén.

1. *Magyar Református Egyház Javainak Tára sorozat 33. Tiszántúli Református Egyházkerület 5. Szatmári Református Egyházmegye I.*  
*Magyar Református Egyház Javainak Tára sorozat 34. Tiszántúli Református Egyházkerület 6. Szatmári Református Egyházmegye II.*

A kötetek munkatársai:

- Szakács György - gyülekezet történet  
 Ormosi Viktória - templombelső, bútorok  
 P. Szalay Emőke - úrasztali edények  
 Felhősné Csiszár Sarolta - textilek  
 Szakács György - orgonák  
 Szabóné Hegedűs Gyöngyi - harangok

Balla Terézia könyvtár-iratanyag  
Fényképek: Winter Erzsébet és Ósz Attila  
A köteteket szerkesztette: P. Szalay Emőke

2. A vállalásunkban a tiszántúli orgonákról szóló munka is szerepelt. Ennek a kötetnek az előkészítése, a benne megjelentetendő tanulmányok a kistemplomi Kiszél orgona restaurálásához kapcsolódnak, amely a tervezettnél hosszabb időbe telt, emiatt kellett a második határidő módosítást megkérni.

Az engedélyezett határidőre, 2017. február 28-ra elkészült a Tiszántúli református orgonák I. kötete, amely a Magyar Református Egyház Javainak Tára sorozat XLI. köteteként jelent meg.

*Magyar Református Egyház Javainak Tára sorozat XLI. Tiszántúli Református Egyházkerület 9. Tiszántúli református orgonák I.*

Szerzők: Fekete Károly  
Szabó Balázs  
Szakács György

Kötetszerkesztők: Fekete Károly, Szakács György, P. Szalay Emőke

3. 2015-2016 folyamán az NKA pályázati támogatása segítségével sikerült kiadni a korábbi 78.247 sz. OTKA pályázatok támogatásával végzett felvidéki felmérés anyagából 5 kötetet. MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ JAVAINAK TÁRA sorozat 28-32. kötetei

2015-ben Barsi Egyházmegye II.

Komáromi Egyházmegye I-II.

2016-ban Pozsonyi Egyházmegye I-II.

Szerzők:

B. Kovács István - gyülekezet történet  
P. Szalay Emőke - templombelsők, bútorok  
P. Szalay Emőke - úrasztali edények  
Felhősné Csiszár Sarolta - textilek  
Szabóné Hegedűs Gyöngyi - harangok  
Balla Terézia könyvtár-iratanyag  
Fényképek: Winter Erzsébet  
A köteteket P. Szalay Emőke szerkesztette.

*Kiállítások:*

A konferenciákhoz kapcsolódva Winter Erzsébet fényképeiből két kiállítást rendeztünk: 2015-ben Veszprémben és 2017-ben Pápán a Népi vallásosság konferencián.

## **2. Erdélyi Református Egyház Görgényi Egyházmegye**

A kutatást 2013 őszén kezdték, a második kutatási évben 2015. aug. 31-ig a kutatási tervben vállalt feladatokat elvégezték.

*2013-2014*

Abafája, Borszék és filiái Galócás, Gyergyóhodos, Gyergyótölgyes, Disznajó, Holtmaros, Kisfülpös, Körtvélyfája és filiája Petele, Lúdvég, Magyaró, Magyarpéterlaka, Marosfelfalu, Maroshévíz és filiája Gödemesterháza, Marosjára és filiája Kisillye, Marosvécs és filiája Felsőidecs, Mezőseptér, Oroszfája, Komlód, Szászrégen, Erked és Erdőcsinád. *26 gyülekezet*

*2014-2015*

Alsóbölkény, Alsóidecs, Mezőörményes, Beresztelke, Bátos, Dextrádszéplak, Radnótfája, Mezőköbölkút, Vajdaszentivány, Unoka, Uzdiszentpéter, Mezőújlak, Dextrád, Vajola, Mezőpagocsa, Fickó, Palotailva, Jód-Ratosnya, Tuson, Görgényszentimre, Nagyölyves, Toldalag, Görgényüvegcsúr, Magyarfülpös, Nagycerse, Magyarrégen, Marossárpatak, Tancs, Teke, Nagyida, Sáromberke, Póka, Pókakeresztúr. A kutatócsoport *33 gyülekezetben* végzett felmérést

A kutatócsoport *49 gyülekezetben* végzett felmérést. Ennek során elkészítették az irattári és könyvtári anyag teljes felmérését, a parókiák régi bútorainak, iratszekrényeinek megörökítését. A templomkülsők és templombelsők, haranglábak, harangok leírása után a klenódiumok, az úrasztali és keresztelődények felmérésére, az úrasztali terítők és egyéb templomi textiliák összeírására került sor. Mindezeket lefényképezték, majd múzeumi leírókartonokat készítettek.

*A kutatócsoport tagjai:*

Horváth Iringó - textilemlékek,

Kovács Mária úrasztali - ezüst, ón és egyéb edények.

Ósz Előd irattár - könyvtár,

Tóth Levente - haranglábak, harangok, építéstörténeti források, iratanyag felmérése

*Tudományos munka*

*Előadások:*

*Kovács Mária*

2013 a. Múzeumi műtárgyak az egyházi gyűjtemények tükrében. Fiatal művészettörténészek konferenciája Pécs 2013. október

b. Ötvösművek mobilitása a 18-19. században. Magyar Tudomány Napja Kolozsvár. 2013. november

2015 a. Történeti értékű ón- és ötvöstárgyak Erdélyben. Kalotaszegi Református Egyházmegye Lelkészi Értekezlete Bánffyhunyon

b. Református egyházközségek történeti értékű ingóságai. Brassói Református Egyházmegye Lelkészi Értekezlete Balázstelkén.

*Tóth Levente*

- 2017 a. A Görgényi Református Egyházmegye parókiális levéltárai az I. világháború előtt. – előadás a Reformáció öröksége című a Protestáns Teológiai Intézet szervezésében lezajlott egyháztörténeti konferencián, Kolozsváron 2017. ápr. 4-én.
- b. Egyházmegyei, egyházközségi levéltárak Erdélyben a 19. században – A Görgényi Református Egyházmegye parókiális levéltárai – előadás az Eperjesi Egyetem, a Prágai Károly-Egyetem, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem: A Reformáció Közép- és Délkelet-Európában című, 2017. december. 4–7. között Eperjesen lezajlott konferencián.

*Megjelent tanulmányok:**T. Horváth Iringó*

2017 18. századi szálszámolásos fehérhímzésű abroszok a Görgényi Református Egyházmegyében. In: Kolumbán Vilmos József (szerk), *Non videri, sed esse. Tanulmányok a 60 éves Buzogány Dezső tiszteletére*, Kolozsvár, 2017, 95–105

*Kovács Mária*

2015 Egyházi gyűjtemények házassági címerekkel díszített ötvöstárgyai. *Korunk* 2015/6. 36-43.

*Ősz Előd*

2014 A Görgényi Református Egyház társadalma a kora újkorban. In: *Certanem Kolozsvár*.

*Tóth Levente*

2017 A Görgényi Református Egyházmegye parókiális levéltárai az I. világháború előtt. In: Kolumbán Vilmos József (szerk.): *Non videri, sed esse. Tanulmánykötet a 60 éves Buzogány Dezső tiszteletére* Kolozsvár, Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet, 2017. pp. 119-129. (Erdélyi Református Egyháztörténeti Füzetek; 22.)

### **3. A kárpátaljai magyar görögkatolikus gyülekezetek emlékonyának felmérése**

A kutatást a pályázat teljes ideje alatt végezte *Pilipkó Erzsébet*.

*Felmérő munka:*

2013-2014

## Ungvári Egyházmegye:

Ungvár Székesegyház, Palágykomoróc, Sislóc, Homok, Kisgejőc, Órdarma, Munkács magyar görög katolikus templom - 7 egyházközség és templom  
1030 fényképfelvételt készített templomok, templom körüli építmények, keresztek, temetők sírjelei, templomi berendezések, kegytárgyak, papi öltözetek, zászlók, kelyhek, ikonok. A muzeológiai leírásokat elkészítette.



*2014-2015*

Az Ungvári Egyházmegyében a következő egyházközségek emlékanyagának felmérése készült el: Ungvár, Tiszaágtelek, Tiszaásvány, Kincseshomok, Ungtarnóc, Minaj, Kiseszeny, Nagygejőc, Koncháza, Rákos magyar görög katolikus templom - 10 egyházközség.

1000 fényképfelvételt készített: templomok, templom körüli építmények, keresztek, temetők sírjelei, templomi berendezések, kegytárgyak, papi öltözetek, zászlók, kelyhek, ikonok. A tárgyak muzeológiai leírásait elkészítette.

*2015-16*

Az Ungvári Járás magyar és vegyes etnikumú görögkatolikus egyházközségeinek templomaiban: Kisszelmenc, Gálocs, Bátfa, Kereknye, Császlóc, Kistrát, Nagyrát, Botfalva, Palló - 9 egyházközség teljes tárgykészletét felmérte.

Az adott templomokban fényképfelvételeket készített a felsorolt tárgyakról 1030 db, és valamennyinek elkészítette a muzeológiai leírását. A templomtornyokban lévő harangokat ugyancsak dokumentálta, az iratanyagot és a talált fotóanyagot pedig lajstromba vette.

*2016-2017*

Az ungvári és munkácsi járás magyar és vegyes etnikumú görög katolikus egyházközségeinek templomai: Munkács, Szürte, Rát, Ungvár, Minaj, Katergény - 6 egyházközség és kontroll felmérések történtek a teljes tárgykészletet illetően, illetve az időközben bekerült új tárgyegyüttesek dokumentálására. Fényképfelvételek összege: 1340 db

*A felmérés eredménye évenként:*

Templomi berendezések:	180	200	160	370
Liturgikus tárgyak:	110	220	200	220
Textílis emlékek:	150	110	100	125
Iratanyag:	90 tétel	70	60	70
Archív fényképek:	30	20	82	110

Temetők, útszéli keresztek szakrális feliratok: 445 db

*Felmért tárgyak és iratanyag:*

Templomi berendezések: 910 db

Liturgikus tárgyak: 770 db

Textílis emlékek: 485 db

Iratanyag: 290 tétel

*Fényképfelvételek:* 4710 db

*Tudományos munka:*

*Előadások:*

2014 Református Doktorok Kollégiuma konferenciája Sárospatak 2014. július 14-16. Az ungvári székesegyház kegytárgyai, különös tekintettel a ripidion használatára.

2016 A Doktorok Kollégiuma 2016. aug. 29-30. között tartott konferenciája

„Boldog Romzsa Tódor kultusza Kárpátalján”  
2017 A „Hitélet és vallásos kultúra a Kárpát-medencében 11.” 2017. aug. 21-24.  
között tartott konferencia: „Egy vértanú püspök kultusza Kárpátalján”.

### *A kutatás jelentősége*

A kutatások a magyar műtárgyállomány jelentős részét kitevő, eddig jórészt ismeretlen emlékműanyag számbavételét és a tudományos kutatás számára hozzáférhetővé tételét célozzák. Reményeink szerint a felbukkanó, ismeretlen tárgyak új adalékokkal szolgálnak a továbbiakban. A kutatás jelentőségét az adja, hogy eddig jórészt ismeretlen tárgyak ismertté válása révén több iparművészeti ág, az ötvösművészet, ónművesség, fémművesség, kerámiaművészet, textilművészet történetére vonatkozó új ismeretekkel

Reményeink szerint a kutatás gyakorlati hasznát is jelent, ugyanis az egyházközségek nem ismerik pontosan a tulajdonukban lévő tárgyak fontosságát és jelentőségét. Ezen a helyzeten igyekszik minden kutató javítani a felmérő munka során. Bár a jelen kutatás időtartamába nem fér bele a 4 éves feltáró munka eredményeinek teljes közzététele, de ez reményeink szerint minden esetben követheti a felmérést. A kiadványok magukkal hozzák a tárgyakra irányuló figyelem fokozódását, a pontos nyilvántartást.

A felmérés során minden esetben felhívjuk a figyelmet a műtárgyak megfelelő tárolására, gondozására, amely a tárgyak épségének megőrzésére szolgál. Ennek azért nagy a jelentősége, mivel a gyűjtemények nem akarnak megválni

tárgyaiktól, ezért fontos, hogy a helyszínen viszonylag megfelelő védelemben részesítsék őket.

A kutatás további jelentőségét az adja, hogy a napjainkban szaporodó műtárgylopások esetében nagy fontosságú a tárgyak fényképezése, mivel a fotók leltárba vétele lehetővé teszi a tárgyak azonosítását, amint erre már volt több sajnálatos példánk.

A fenti megállapítások mindhárom, két református, illetve görögkatolikus kutatási területre egyaránt érvényesek. Mindezekhez társulva különös jelentőséget ad a határontúli területeken történő kutatásban az, hogy a magyarságtudatot erősítik.

2018. március 27.

P. Szalay Emőke  
vezető kutató